

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW

NZ/W1/657/534/SMV/2008/2017

MONITOR PÓLSKI
Warszawa,
14.04.08
nr. 2655

4/10

kwietnia 2008 r.

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 11.04.08.
nr. 2158 podpis. Marszałek

7. pos.

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na oświadczenie złożone przez senatora Pana Marka Konopkę, z dnia 2 kwietnia 2008 r. (BPS/DSK-043-305/08) w sprawie spłaty zobowiązań zaciągniętych w ramach emisji przedwojennych skarbowych papierów wartościowych, uprzejmie wyjaśniam:

1. W okresie dwudziestolecia międzywojennego Skarb Państwa (SP) dokonał kilkudziesięciu emisji obligacji zarówno na rynek krajowy jak i na rynki zagraniczne. Po zakończeniu II Wojny Światowej obsługa obligacji wyemitowanych przez SP przed 1.09.1939 r. nie została wznowiona.

Mimo to, zgodnie z art. 16 i 17 dekretu z dnia 27.07.1949 r. o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych, utrzymana została w mocy gwarancja Państwa do zobowiązań SP, udzielona obligacjom emitowanym przed dniem wejścia w życie tego dekretu, a jeszcze nie umorzonym. Należy przyjąć, iż omawiana problematyka nie dotyczy tylko zadłużenia w papierach wartościowych wyemitowanych bezpośrednio przez SP, ale również zobowiązań zawartych w papierach wartościowych związków samorządu terytorialnego oraz zakładów, funduszy, monopoli oraz przedsiębiorstw państwowych.

Według jedyne go wiarygodnego źródła jakim jest *Wykaz długów i gwarancji finansowych Państwa na dzień 1 kwietnia 1939 r.* (Monitor Polski z 1939 r. Nr 122 poz. 288) suma zobowiązań SP z tytułu przedwojennych papierów wartościowych wynosiła 2.450,9 mln zł, w tym z tytułu papierów skarbowych wyemitowanych na rynek krajowy - 2.018,3 mln zł, a z tytułu papierów skarbowych wyemitowanych na rynek zagraniczny - 432,6 mln zł. Dekretem z 27.07.1949 r. unieważniono pożyczki wewnętrzne z lat 1918-22 na ok. 0,3 mln zł. Przytoczone wartości nie uwzględniają gwarantowanych przez SP emisji papierów wartościowych dokonanych przez związki samorządów terytorialnych, fundusze, monopole i przedsiębiorstwa państwowe.

Należy przyjąć, że zobowiązania z tytułu przedwojennych papierów skarbowych będą niższe, ze względu na dokonane, na podstawie zawartych przez Polskę w latach 40, 50, 60 i 70-tych umów międzynarodowych, wykupy niektórych emisji obligacji dokonane na rynkach zagranicznych oraz konsekwencje wynikające z papierowej formy obligacji, upływu lat i uwarunkowań historycznych.

2. W świetle następujących przepisów prawa:

- a) art. XIX ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. – Przepisy wprowadzające przepisy ogólne prawa cywilnego, stanowiącego, iż do roszczeń nieprzedawnionych do dnia wejścia w życie ustawy przepisy ogólne prawa cywilnego będą miały zastosowanie przepisy tej ustawy dotyczące

przedawnienia, to jest jej art. 105, w myśl którego roszczenia majątkowe przedawniają się z upływem dziesięciu lat, natomiast w przypadku, gdy termin przedawnienia według przepisów ogólnych prawa cywilnego jest krótszy niż według dotychczasowego prawa, bieg przedawnienia rozpoczyna się z dniem wejścia w życie przepisów ogólnych prawa cywilnego,

- b) art. XXXV ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny, zgodnie z którym do roszczeń nieprzedawnionych do dnia wejścia w życie Kodeksu cywilnego, będą miały zastosowanie przepisy tego kodeksu dotyczące przedawnienia, tj. art. 118 Kc, w myśl którego roszczenie majątkowe podlega 10 – letniemu przedawnieniu,

co do zasady wszystkie wyemitowane przed II Wojną Światową przez Skarb Państwa papiery wartościowe uległy przedawnieniu.

3. Przedwojenne obligacje Skarbu Państwa były przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 kwietnia 2007 r. TK orzekł, iż jedynie art. 12 ust. 1 ustawy z 28.07.1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Przepis ten zabraniał dokonywania waloryzacji sądowej zobowiązań pieniężnych powstałych przed 30 października 1950 r., w tym również wynikających z obligacji emitowanych przez SP przed II Wojną Światową. Orzeczenie TK spowoduje możliwość dokonywania przez sądy waloryzacji przedmiotowych zobowiązań. Waloryzacja taka będzie możliwa z upływem 12 miesięcy od daty ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, bowiem TK odroczył na taki okres utratę mocy obowiązującej w/w przepisu.

W odniesieniu do zaskarżonych przepisów dotyczących terminów przedawnienia roszczeń TK orzekł, iż są one zgodne z Konstytucją RP, co potwierdza dotychczasowe stanowisko Ministra Finansów w przedmiotowej sprawie. Ponadto TK zaznaczył, iż stwierdzenie niekonstytucyjności poddanych kontroli przepisów nie prowadzi automatycznie do wprowadzenia czy przywrócenia reguł obowiązujących przed ich wejściem w życie. Nie pociąga za sobą powstania praw na nowo w sytuacji, gdy zgodnie z obowiązującymi dotychczas przepisami wygasły. Nie powoduje też przekreślenia skutków upływu terminu przedawnienia, tzn. SP skutecznie może podnosić zarzut przedawnienia co do roszczeń wynikających z przedwojennych skarbowych papierów wartościowych, których termin przedawnienia upłynął.

TK zaznaczył także, iż decyzja w kwestii ewentualnego ustawowego uregulowania samej możliwości oraz zakresu (wysokości) zadośćuczynienia osobom będącym posiadaczami przedwojennych skarbowych papierów wartościowych należy do ustawodawcy. Odracząc utratę mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją TK stworzył jedynie ustawodawcy możliwość ewentualnego ustanowienia przepisów porządkujących sytuację posiadaczy przedwojennych obligacji SP.

4. W chwili obecnej nie ma projektu ustawy, która regulowałaby kwestie przedwojennych skarbowych papierów wartościowych. Należy podkreślić, iż taka ustawa musiałaby rozstrzygnąć wiele problemów, zarówno natury faktycznej jak i prawnej, z których, w zależności od kierunku podjętej decyzji, najważniejsze wydają się dotyczyć:

- a) określenia, jaka część emisji znajduje się w rękach właścicieli, a co za tym idzie trudności obliczenia wysokości zobowiązań dla budżetu państwa z tego tytułu,

- b) aspektu społecznego w zakresie niemożliwości udowodnienia prawa własności tych papierów lub ich nabycia w dobrej wierze ze względu na to, że papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa przed II Wojną Światową były w przeważającej mierze papierami na okaziciela; tym samym osoby, które nabyły papiery wartościowe za bardzo niską cenę, czy też w sposób przypadkowy znalazły się w ich posiadaniu, uzyskiwałyby legitymację formalną; należy więc liczyć się z tym, że właśnie tego typu posiadaczom Skarb Państwa wypłacałby odpowiednie kwoty z tytułu wykupu,
- c) potencjalnego narażenia Państwa na procesy o odszkodowanie (w przypadku podjęcia decyzji o wykupie), gdyż nie można wykluczyć, iż w okresie powojennym wiele osób otrzymało decyzje (informacje) o nieważności przedmiotowych papierów wartościowych, czy też, że ich obsługa nie zostanie wznowiona i na skutek takich decyzji (informacji) osoby te wyzbyły się posiadania tych papierów,
- d) sytuacji posiadaczy obligacji, którzy na drodze sądowej domagali się zwrotu stosownych kwot wraz z odsetkami z tytułu posiadanych papierów wartościowych, a których roszczenia zostały oddalone ze względu na podniesiony przez Skarb Państwa zarzut przedawnienia,
- e) wysokości kosztów przeprowadzenia operacji ewentualnego wykupu,
- f) przeliczenia wysokości zobowiązań przedwojennych (wybór metody dokonywania przeliczeń i aktualizowania wartości tych zobowiązań, sposób naliczania odsetek),
- g) możliwości wystąpienia zjawiska fałszerstwa przedwojennych papierów wartościowych.

Ponadto należy mieć na uwadze, iż orzeczenie TK zdaniem Ministerstwa Finansów, wywołuje skutek znacznie szerszy, nie dotyczący jedynie przedwojennych skarbowych papierów wartościowych. Odnosi się również do zobowiązań powstałych na gruncie prawa prywatnego i dotyczy np. akcji, listów zastawnych, pożyczek, kredytów, itp. Uregulowanie tego problemu wymaga więc wprowadzenia zmian systemowych w prawie cywilnym. W chwili obecnej trwa wymiana korespondencji pomiędzy Ministrem Finansów a Ministrem Sprawiedliwości, do którego kompetencji należy przygotowanie projektów kodyfikacji prawa cywilnego.

Z powołaniem
Z upoważnienia Ministra Finansów
PODSEKRETARZ STANU
U. Zaidel - Kurowska
Katarzyna Zaidel-Kurowska

Do wiadomości:

- 1) Biuro Ministra w Ministerstwie Finansów;
- 2) Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.